

ANNIE OOSTERBROEK-
DUTSCHEN

Wie zoekt en niet vindt

GROTE LETTER BIBLIOTHEEK
DEVENTER

1

De handen in de broekzakken, slentert Lamert Alving langzaam over het erf naar de weg toe. Hij loopt opzettelijk langzaam, zodat degenen die hem zien gaan, niet zullen denken dat hij haast heeft. Nu lijkt het net of hij voor het papeten nog even een frisse neus wil halen bij de weg, in de hoop dat er iemand langs komt waarmee hij een praatje kan houden.

Veel tijd om te praten is er in de zomer niet, of het moest zijn vlak voor het slapen gaan, want het is werken van de vroege morgen tot de late avond.

Maar het is hem er nu niet om begonnen een ogenblik rustig buiten te zitten, of wat aanspraak te vinden bij deze of gene; hij heeft wel degelijk haast.

Hij heeft zich vanmorgen al voorgenomen om deze avond even te gaan kijken bij de hoeve van zijn zuster Hillechien, die met zijn neef Hilbert is getrouwd. Maar toen ze na 't eten nog een paar vrachten hooi binnen wilden halen, brak er een vreselijk onweer los en het bleef regenen tot een paar minuten geleden.

Nu is het al schemerig en eigenlijk veel te laat om er nog uit te lopen, maar hij moet even

naar de Alvingshoeve, zoals Hilbert de stee heeft genoemd.

Vandaag zouden ze aan het dak beginnen van het nieuwe voorhuis en hij wil zien hoe dat wordt, of hij zich er een voorstelling van kan maken hoe het eruit zal zien als het helemaal klaar is.

Dat kon hij ook toen de muren waren opgetrokken en hij de vierkante openingen zag voor de grote ramen en de brede voordeur. Maar nu, met de omtrekken van het dak erbij, zal het nog beter lukken.

Hij zal daar staan, op een plek waar niemand hem kan zien en zich ergeren en verbijten en later in een slechte bui weer op huis aan gaan.

Maar toch wordt hij er naar toe getrokken door iets waartegen hij zich niet kan verzetten, al houdt hij zichzelf voor dat hij gek is.

Wat kan het hem uiteindelijk schelen wat Hilbert doet? Dat hij de grote meneer wil uithangen in het dorp, iedereen de ogen wil uitsteken met zijn deftig voorhuis, een hoop centen steekt in zo'n klomp steen – want anders is het niet – gaat hem toch niet aan? Eens zal ook hij eigen baas zijn en met de hoeve die hij erft van zijn vader, kunnen doen wat hij wil. Dan laat hij ook bouwen en dan zal Hilbert zich de

ogen uitkijken, daar kan hij op rekenen.

Zonder dat hij er zelf erg in heeft, is hij door zijn opwinding hoe langer hoe sneller gaan lopen. Met grote passen beent hij de weg af, steekt de Brink over en slaat de weg naar het huis van zijn zuster en zwager in.

Overal staan mensen op het erf die hem groeten en naroeppen dat het een strop is, dat er zo'n regen is gevallen vlak voor het hooi binnen is.

Hij groet en geeft kort antwoord, hij gunt zich geen tijd op hun onderwerp in te gaan. Van zijn vader, Hendrik Jan en de knecht, heeft hij, sinds de eerste druppels begonnen te vallen, nog niet anders gehoord dan dat het jammer is en te hopen dat het weer gauw opklaart. De torenklok galmt negen uur als hij de Alvingshoeve ziet. Hij loopt nu langzaam het laatste stukje en hoopt dat Hilbert en Hillechien binnen zijn. Ze zullen het vreemd vinden dat hij zo laat nog aan komt.

Bij de burens is de lamp al aan ziet hij, die zitten al aan de brij, dus hij hoeft niet bang te wezen dat er morgen gezegd zal worden: 'Lammert Alving stond hier gisteravond ook nog te kijken. Hé, is hij niet bij jullie binnen geweest? Dat is ook vreemd.'

Hij zou natuurlijk best even Hillechien goedendag kunnen gaan zeggen, ze is zijn zuster en hij mag haar erg graag, maar ze zal hem niet laten gaan voor hij een kom koffie heeft gedronken en hij zal dan veel te laat thuiskomen en bovendien heeft hij er totaal geen behoefte aan Hilbert te ontmoeten.

Hij mag Hilbert nu eenmaal niet. Vanaf het moment dat deze bij zijn ouderlijk huis over de drempel stapte, heeft hij een hekel aan hem gehad. De hele familie was opgetogen dat de neef uit Amerika op bezoek kwam. Dat dachten ze tenminste. Niemand vermoedde dat hij, als het hem beviel, zou blijven.

Hilberts vader, de oudste Alving, is vroeger naar Amerika vertrokken omdat hij met opa Alving niet kon opschieten. Nu, dat kon iedereen wel begrijpen, met die man was niet te leven. Zelfs zijn eigen vader, die toch de goedheid zelf is, kon hem niet zetten. Vader was toen al met moeder getrouwd en woonde bij haar ouders in, want opa Battelaar had maar twee dochters: zijn moeder en tante Koba.

De oude Hilbert Alving heeft toen een tijd geboerd met vreemd volk en na zijn dood is Otien Alving daar alleen blijven wonen. Alle kinderen raadden haar aan het spul te verko-

pen of te verpachten, maar daar wilde ze niet van horen.

Waarom ze dat niet wilde, begreep niemand. Menselijkerwijs gesproken zou ze het toch niet beleven dat een van haar kleinzoons de hoeve zou kunnen besturen. De oudste, die daar dan nog het eerste voor in aanmerking kwam, was Hilbert, maar die zat in Amerika en evenmin als zijn vader zou hij er iets voor voelen terug te komen.

Het werd als vanzelfsprekend door iedereen – ook door zijn ouders aangenomen dat hij, Lammert, op de ouderlijke stee zou komen. Het is nu eenmaal een ongeschreven wet dat de oudste zoon zijn vader opvolgt. Zelf is hij dat nooit van plan geweest, al heeft hij met niemand gesproken over zijn heimelijke droom: zo gauw hij oud genoeg is naar zijn grootmoeder gaan om daar het heft in handen te nemen.

Die oude hoeve, waar eeuwenlang Alvings hadden geboerd, oefende een sterke aantrekkingskracht op hem uit. En niet alleen omdat hij vond dat dat bezit nooit in vreemde handen mocht overgaan, hij wilde ook graag eigen baas zijn. Hij zag zichzelf al tot zijn veertigste, misschien wel tot zijn vijftigste jaar werken onder zijn vader. Nee, dat lokte hem allerminst.

Niet dat zijn vader een heersersnatuur had, of dat hun karakters vaak botsten. Toen hij jonger was begreep hij wel dat hij gehoorzaam moest zijn, maar hij kende zichzelf genoeg om te weten dat dat later veranderen zou. Als hij ouder, zelfstandiger werd, zelf meer inzicht kreeg, zou hij het beslist niet altijd met zijn vader eens zijn en dat laten merken ook.

Ja, het was het beste dat hij naar Otien ging. Het zou niet zo gemakkelijk zijn dat voor elkaar te krijgen, hij zou zijn ouders ermee kwetsen, dat wist hij vooruit. Maar hij kon aanvoeren dat hij de oudste was van al de kleinzoons, behalve die in Amerika natuurlijk, maar die werden niet meegerekend.

En zijn broer Hendrik Jan was er immers ook nog? Die zou beter met vader kunnen samenwerken dan hij, al kon hij dat natuurlijk niet zeggen. Misschien begreep vader dat zelf wel, moeder in ieder geval, die begreep altijd zoveel.

Hij had het zeker geweten dat hij door zou zetten en dat eens de Alvingshoeve van hem zou zijn. Hij zou er zijn eigen baas zijn, want Otien was al zo oud. Die liet alles aan de knechten over en het ging daar lang niet zoals het moest.

Daar hoorde hij toen zijn ouders wel eens over praten en hij begreep dat ze er herhaaldelijk bij Otien op aandrongen, dat ze de stee zou verpachten of zelfs verkopen. Hij hoopte niet dat dat zou gebeuren, want hij zou daar wel eens orde op zaken willen stellen. Ze zouden ervan versted staan hoe hij de hoeve tot bloei zou brengen. Hij zou er dag en nacht voor willen werken, dat wel, want hij was niet lui, al had hij genoeg verkeerde eigenschappen.

Hij was trots en eerzuchtig en soms hard. Hij was soms zo hard, dat hij er zelf van schrok, maar hij kon zichzelf niet veranderen. Hij kon het niet en zijn moeder evenmin, hoe ze het ook probeerde.

Ze begreep hem beter dan wie ook en ze hield niet op, hem te wijzen op de vergankelijkheid van geld en goed, ze hield hem voor dat het er niet op aankwam wát men heeft, maar hóe men ís.

Ach, zijn moeder is een heilige en zijn vader laat zich zo door haar beïnvloeden dat hij ook niet meer met beide benen op de grond staat.

Altijd dat gewauwel over het goede en wat men als mens verplicht is te doen voor de naaste. Het hangt hem de keel uit.

En jaren en jaren zal hij nog met zijn ouders

te maken hebben, want wat niemand heeft verwacht is toch gebeurd: Hilbert, de oudste zoon van Egbert Alving, ging niet meer terug naar Amerika. Hij kon daar niet aarden, zei hij. Het oude land, de voorvaderlijke stee trokken aan zijn hart, hij kon er geen weerstand meer aan bieden. En toen hij een paar maanden bij Otien was, toen wist hij het, hij voelde zich volkomen thuis.

Wel wat vreemd voor iemand die als klein kind de oceaan is overgestoken en zich amper nog iets zal kunnen herinneren van de tijd daarvoor. Zou het bij Hilbert niet hetzelfde geweest zijn als bij hem; dat hij er niet voor voelde jarenlang de ondergeschikte van zijn vader te zijn? Kon hij misschien helemaal niet met zijn vader opschieten en heeft hij er maar die mooie draai aan gegeven van heimwee en verknochtheid aan de oude stee?

De hele familie was opgetogen geweest en Otien had hem met open armen ontvangen. Ze had het geweten, zei ze later, dat er iemand zou komen uit het verre Amerika, Egge of een van zijn zoons, waaraan ze de hoeve met een gerust hart kon overlaten. Die hoop had haar in leven gehouden, zei de familie later. Daarom had ze niet naar hen willen luisteren en de stee

verpachten of verkopen.

Ach, naderhand kon je gemakkelijk zeggen, dat je 't allemaal wel geweten had.

Otien had niet lang meer geleefd nadat Hilbert terug was gekomen en toen had hij helemaal de handen vrij.

Oom Egbert heeft afstand gedaan van de erfenis, ter wille van Hilbert en nog een flinke som geld gestuurd, in Amerika schijnt veel geld te worden verdiend.

En wat Lammert zich voorgenomen had te doen, heeft Hilbert nu gedaan: de hoeve tot bloei brengen. Hijzelf had dat niet gered in zo korte tijd, want hij heeft geen rijke vader als Hilbert. En bovendien heeft Hilbert het geluk tot z'n twintigste in Amerika te hebben gewoond. Daar zijn de boeren veel vooruitstrevender dan hier en daardoor weet hij veel meer van de nieuwe methoden van bemesting en al dat soort zaken.

O, opgevreten heeft hij zich van nijd en jaloezie.

Maar ook zonder die kwestie van de plaats die hij zichzelf had toegedacht en die Hilbert heeft ingenomen, zou hij hem toch niet gemogen hebben, want hij vindt hem een branie-schopper, een pocher, een druktemaker en hij